

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20017
2500 EA DEN HAAG
2500EA20018

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Onze referentie
2025-0000679394

Bijlage(n)
2

Datum 2 december 2025
Betreft Integraal Overzicht Financiën Gemeenten en Provincies 2025

Hierbij zend ik u het Integraal Overzicht Financiën Gemeenten en het Integraal Overzicht Financiën Provincies toe, mede namens de medefondsbeheerder, de Staatssecretaris voor Fiscaliteit, Belastingdienst en Douane. In deze overzichten geef ik een beeld van de financiële positie, inkomsten, uitgaven, uitvoeringskracht en verantwoording van medeoverheden, vanuit mijn rol als fondsbeheerder en bewaker van goede financiële en bestuurlijke verhoudingen. Uw Kamer wordt via deze overzichten jaarlijks integraal geïnformeerd over de financiën van medeoverheden, grotendeels op basis van de realisatiecijfers van het afgelopen jaar.

Zoals ik u in diverse Kamerbrieven heb bericht, is het kabinet vanaf de start in gesprek geweest met (de koepels van) medeoverheden in het Overhedenoverleg. Hierin is ook aandacht geweest voor de financiële positie, wat ertoe heeft geleid dat meer middelen beschikbaar zijn gesteld voor gemeenten. Hieronder zal ik achtereenvolgens ingaan op de in de Integrale Overzichten in kaart gebrachte financiële positie van gemeenten en provincies, de toekomstramingen die gemeenten in de meest recente begrotingen opstelden, en de Overhedenoverleggen en het daarmee samenhangende beleid met betrekking tot de financiën van decentrale overheden voor de komende jaren.

Financiële positie gemeenten en provincies

Grafiek 1. Begroot en gerealiseerd saldo vóór mutatie reserves, alle gemeenten

Datum

2 december 2025

Onze referentie

2025-0000679394

Te beginnen met de gemeenten. In de begroting raamden de gemeenten de afgelopen jaren gezamenlijk telkens een negatief exploitatieresultaat in de begroting, die werd opgesteld voorafgaand aan het jaar. Dat wil zeggen: tussen de begrote inkomsten en de geambieerde uitgaven van alle gemeenten samen resulteerde een tekort. Op basis van de opgestelde begrotingen zouden gemeenten dan uit hun reserves moeten putten.

In de jaarrekeningen daarentegen lieten gemeenten sinds 2020 gezamenlijk positieve exploitatieresultaten zien. Dat wil zeggen: de gerealiseerde inkomsten waren hoger dan de gerealiseerde uitgaven.

Zo ook in 2024: uit de jaarrekeningen blijkt dat gemeenten als groep een gezamenlijk positief exploitatieresultaat hebben gerealiseerd van € 2 mld. vóór mutatie reserves, waarbij 78 procent van de gemeenten een overschot liet zien en 22 procent een tekort. In de primitieve begrotingen hadden gemeenten een gezamenlijk negatief exploitatieresultaat van € 600 mln. geraamd.

Redenen overschotten afgelopen jaren bij gemeenten

Voor de positieve exploitatieresultaten bij gemeenten van de afgelopen jaren is een aantal redenen aan te wijzen: historisch hoge (deels incidentele) accressen van de afgelopen jaren, middelen die nog aan het eind van het jaar werden overgemaakt en niet meer konden worden besteed en de ruime compensatie voor onder andere opvang van ontheemden uit Oekraïne. Belangrijke continue factor is ook dat de uitvoeringskracht van gemeenten achterblijft bij de taken en ambities.

Provinciale toezichthouders merkten in 2024 en 2025 in hun toezichtsverslagen op dat gemeenten moeite hebben om vacatures (met vaste formatie) in te vullen, wat leidt tot problemen bij invulling van reguliere activiteiten en tot vertraging van geplande investeringen.

Overigens namen de gemeentelijke investeringen wel sterk toe in 2024. De immateriële en materiële vaste activa groeiden in 2024 met 5,8 procent naar ruim € 78 mld. Dit is de snelste toename sinds 2010, maar niet zo hoog als was geambieerd. In de begrotingsenquête, die BZK en de provinciale toezichthouders jaarlijks houden onder gemeenten, gaf 89 procent van de responderende gemeenten aan dat de realisatie in 2024 achterbleef bij de ambitie, die was verwerkt in de begroting.

De meest genoemde redenen in de begrotingsenquête voor de achterblijvende realisatie waren: personeelstekorten (76 procent), afhankelijkheid van derde partijen als zorgaanbieders (49 procent) en gebrek aan benodigde expertise in de eigen organisatie (38 procent). Dit ondanks het feit dat het gemeentelijk personeelsbestand sinds 2017 met 17 procent of bijna 30.000 personen is gegroeid.¹ De verwachting is dat personeelstekort de komende tijd een uitdaging

¹ A&O fonds gemeenten, personeelsmonitor 2020 en 2024

blijft vormen. Het A&O fonds gemeenten berekende dat ruim 32 procent van het gemeentelijk personeel de komende tien jaar de pensioenleeftijd bereikt.²

Datum

2 december 2025

Onze referentie

2025-0000679394

Met betrekking tot de onderuitputting bij gemeenten schreef ik uw Kamer eerder dat, wanneer een voordeel op een bepaald budget meerdere jaren voorkomt en dus een structureel karakter krijgt, een gemeente (of provincie) ervoor kan kiezen om dit budget aan te passen. Het is immers aan de gemeente of provincie om de baten en lasten realistisch te ramen.³

De financiële positie van gemeenten en provincies

Door het gezamenlijk overschot steeg het gezamenlijk eigen vermogen van gemeenten naar ruim € 43 mld. De netto schuldquote van gemeenten als groep, gecorrigeerd voor doorgeleende gelden, bleef gelijk op 41% van de baten. De gezamenlijke schulden van alle gemeenten namen weliswaar toe, maar doordat de baten stegen, bleef de netto schuldquote, gecorrigeerd voor doorgeleende gelden, gelijk. De solvabiliteit van alle gemeenten samen, dat deel van de gemeentelijke bezittingen dat niet door schuld is belast, daalde licht van 40 naar 39 procent. De solvabiliteit is hiermee nog altijd ruimschoots op orde. Op basis van deze jaarrekeningdata is de financiële positie van gemeenten als groep gezond te noemen.

Ook provincies boekten in 2024 een gezamenlijk overschot, van € 1,1 mld., een aanmerkelijk hoger exploitatiesaldo dan in voorgaande jaren. Bij alle provincies was sprake van een overschot. De netto schuldquote, gecorrigeerd voor doorgeleende gelden, van provincies als groep steeg van -137% naar -119%; de provincies trokken meer leningen aan. De schuldquote is negatief omdat provincies meer uitlenen en aan liquide middelen hebben, dan het bedrag dat ze inlenen. De solvabiliteit van alle provincies samen daalde van 73 naar 70 procent. Binnen provincies is er wel een verschil in solvabiliteit tussen die provincies die in 2009 (veel) aandelen in nutsbedrijven verkochten en die provincies waar dit niet of minder het geval was. De solvabiliteit voor alle provincies is gezond.

Ramingen gemeenten

Zoals in oktober 2024 is toegezegd, heb ik gezien hoe het integraal overzicht verrijkt kan worden met inzicht in de toekomstige financiële positie van medeoverheden.⁴ Aan het Integraal Overzicht Financiën Gemeenten is een samenvatting toegevoegd van de ramingen van de BBV-kengetallen solvabiliteit en netto schuldquote, gecorrigeerd voor doorgeleende gelden, die gemeenten bij de begrotingen van de afgelopen jaren opstelden. De raming beslaat voor elke begroting het jaar vóór het begrotingsjaar, het begrotingsjaar en de drie jaar van de meerjarenraming en geeft hiermee inzicht in hoe gemeenten kijken naar de komende jaren. Deze ramingen zijn ook gebruikt in de verdere doorontwikkeling van monitoring van de financiële situatie van gemeenten, om eerder inzicht te krijgen in financiële problemen bij gemeenten. Dit sluit aan op de toezegging in de Kamerbrief over de wenselijkheid van een nood- of solidariteitsfonds voor financiering van decentrale overheden.⁵

² A&O fonds gemeenten, Toekomstverkenning arbeidsmarkt gemeenten 2035

³ Kamerstukken vergaderjaar 2024-2025, 36 600 B nr. 28

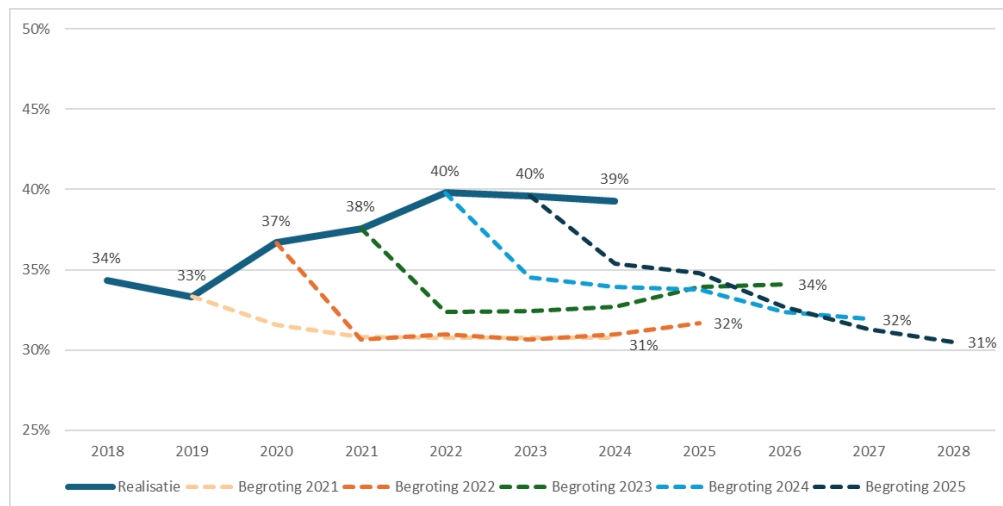
⁴ Kamerstukken vergaderjaar 2024-2025, 36 600 VII, nr. 25

⁵ Kamerstukken vergaderjaar 2022-2023, 36200 VII nr. 161

Hierbij moet in ogenschouw worden genomen dat de realisatie in de jaarrekening van gemeenten vaak lager is dan de begrote uitgaven door gemeenten, zoals ook te zien is in grafiek 1.⁶

Datum
2 december 2025
Onze referentie
2025-0000679394

Grafiek 2. Solvabiliteit in jaarrekening en meerjarenbegrotingen.

Ter illustratie toont grafiek 2 het gemiddelde verloop van de solvabiliteit in de begroting en in de realisatie van alle gemeenten. Solvabiliteit is het aandeel van de bezittingen dat niet met schuld is belast.

De grafiek laat een aantal zaken zien. Ten eerste, dat gemeenten de afgelopen jaren elk jaar een afname in solvabiliteit in de begroting raamden – dus inzet van reserves of aangaan van schulden. Ten tweede, dat de begrote afname niet werd gerealiseerd, want in de realisatie steeg de solvabiliteit juist de afgelopen jaren – deels door de genoemde uitvoeringskracht en deels doordat middelen nog laat in het jaar aan het gemeentefonds werden toegevoegd. Ten derde, dat gemeenten in de begrotingen over 2024 en 2025 een scherpere afname van de solvabiliteit raamden. Het *verwachte* tempo van schulden aangaan, of inzet van reserves, liep dus op. In de meest recente jaarrekeningresultaten, over 2024, is die geraamde daling van de solvabiliteit dus niet gerealiseerd, er was sprake van een fractionele daling van 40 naar 39 procent.

Het aantal gemeenten onder preventief toezicht vanwege de financiën is de afgelopen jaren stabiel gebleven. In 2024 stonden twee gemeenten onder preventief toezicht vanwege de financiën en in 2025 één. De ramingen uit de begrotingen over 2024 en 2025 kunnen niet los worden gezien van de begrotingsadviezen die de VNG in 2024 en 2025 afgaf, waarin werd opgeroepen om tekorten te laten zien vanaf 2026.⁷ Het gemiddelde van de ramingen die gemeenten hebben gemaakt bij de begroting 2025 is inmiddels ingehaald door besluitvorming van dit kabinet bij de Voorjaarsnota 2025 en Miljoenennota 2026, waarbij extra middelen zijn vrijgemaakt voor gemeenten.

⁶ Kamerstukken vergaderjaar 2024/2025 36 600 B. nr. 6

⁷ <https://vng.nl/brieven/begrotingsadvies-2025-2028>

Overhedenoverleggen en toekomst

Ten slotte richt ik de blik op de toekomst. Zoals in het begin van deze brief aangegeven, is het kabinet vanaf de start in gesprek geweest met (de koepels van) medeoverheden in het Overhedenoverleg. De functie van dit overleg is om gezamenlijk het gesprek te voeren over de balans tussen ambities, taken, middelen en uitvoering van beleid. Er hebben sinds de start van dit kabinet zes Overhedenoverleggen plaatsgevonden.⁸

Datum

2 december 2025

Onze referentie

2025-0000679394

In de Overhedenoverleggen is aandacht voor de financiële positie van gemeenten en provincies. Bij provincies is hierbij aandacht geweest voor de balans tussen ambities, taken, middelen en uitvoeringskracht op de beleidsterreinen openbaar vervoer, infrastructuur en natuur. Bij de gemeenten in het bijzonder voor jeugdzorg en de Wmo. Sinds het aantreden van dit kabinet zijn onder andere extra middelen beschikbaar gesteld voor de jeugdzorg en de Wmo. Recentelijk is er bij de Voorjaarsnota 2025 een bedrag van circa 3 miljard euro beschikbaar gesteld voor gemeenten voor de jaren 2025-2027, voor zowel jeugdzorg als voor de terugval in 2026 in het Gemeentefonds. Bij Miljoenennota 2026 is nog eens incidenteel 728 miljoen euro beschikbaar gesteld ter compensatie van de incidentele tekorten in de jeugdzorg in 2023 en 2024. Verder zijn er dit voorjaar nog eens extra middelen beschikbaar gekomen voor de Wmo. Bij Voorjaarsnota 2024 was reeds een reeks van jaarlijks 75 miljoen euro oplopend naar 300 miljoen euro in 2029 gereserveerd voor aanvullende indexatie voor demografie/vergrijzing. Het kabinet heeft hier bij Voorjaarsnota 2025 voor 2030 een extra tranche van 75 miljoen euro aan toegevoegd. Voor 2030 is daarmee nu 375 miljoen euro gereserveerd, structureel.

De VNG heeft laten weten het kabinet erkentelijk te zijn dat het zich gegeven de economische omstandigheden maximaal heeft ingespannen om de financiële situatie van gemeenten in 2026 en verder te verbeteren. Verder heeft de VNG aangegeven dat dit kabinet gezien de financiële ruimte, in goed overleg met gemeenten tijdens de diverse Overhedenoverleggen, op een goede wijze financieel, invulling heeft gegeven aan het rapport Van Ark, naast de beleidsmatige invulling waar op dit moment gezamenlijk aan wordt gewerkt. Er is wat de gemeenten betreft op dit moment een werkbare financiële positie voor gemeenten.⁹¹⁰

Gemeenten en provincies hebben benadrukt dat het richting de toekomst van belang blijft om met elkaar balansvraagstukken (vraagstukken over de balans tussen ambities, taken, middelen en uitvoeringskracht) te adresseren, als deze zich voordoen. Balansvraagstukken zullen ook in de (nabije) toekomst aandacht blijven vragen.

Met de staatssecretaris van Financiën, Fiscaliteit en Belastingdienst heb ik mij ervoor ingezet en zal ik me ervoor blijven inzetten dat het kabinet en (de koepels van) de medeoverheden met elkaar in gesprek zijn en blijven via het Overhedenoverleg. Rijk en gemeenten hebben hierbij een gezamenlijke opgave

⁸ Kamerstukken II 2024/25, 36 600 VII, nr. 22; Kamerstukken II, 2024/25, 33 047, nr. 30; Kamerstukken II 2024/25, 36 600 VII, nr. 136

⁹ Kamerstukken 2025–2026, 36 800 VII, nr. 4

¹⁰ <https://vng.nl/nieuws/kabinet-komt-afspraken-over-jeugdzorg-na>

om te streven naar uitvoerbaarheid en realisme in het gesprek over de ambities van het kabinet.

Datum
2 december 2025

Onze referentie
2025-0000679394

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

F. Rijkaart

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Classificatie
1	Integraal Overzicht Financiën Gemeenten	
2	Integraal Overzicht Financiën Provincies	

Datum

2 december 2025

Onze referentie

2025-0000679394

Integraal Overzicht Financiën Gemeenten 2025

Dit document beoogt een overzicht te geven van de financiën van gemeenten aan de hand van een aantal aspecten. De minister van BZK wil hiermee, mede namens de medefondsbeheerder, de staatssecretaris van Fiscaliteit, Belastingdienst en Douane, de Kamers jaarlijks informeren over de gemeentelijke financiën. Door onderzoek naar verschillende aspecten in dit overzicht te bundelen, wordt een integraal beeld gegeven. Dit integraal overzicht beslaat de jaarrekeningen 2020 tot en met 2024, en de begroting van 2025.

Allereerst wordt de financiële positie van gemeenten behandeld aan de hand van een set kengetallen op basis van de jaarrekeningresultaten van 2020 tot en met 2024.

Aansluitend behandelt dit document de verschillende inkomstenbronnen van gemeenten, met daarin oog voor de verschillende soorten uitkeringen die gemeenten vanuit het Rijk ontvangen. Verder worden ontwikkelingen op het gebied van netto lasten van gemeenten geduid.

Om het integraal overzicht te verrijken met inzicht over de toekomstige financiële positie van medeoverheden, is een samenvatting toegevoegd van de ramingen van BBV-kengetallen die gemeenten bij de begrotingen van de afgelopen jaren opstelden. De raming beslaat voor elke begroting het lopende jaar, het begrotingsjaar en de drie jaar van de meerjarenraming en geeft hiermee inzicht in hoe gemeenten kijken naar de komende jaren.

Ten slotte geeft dit document een overzicht van het oordeel van accountants over de gemeentelijke jaarstukken over 2024 op het gebied van getrouwheid.

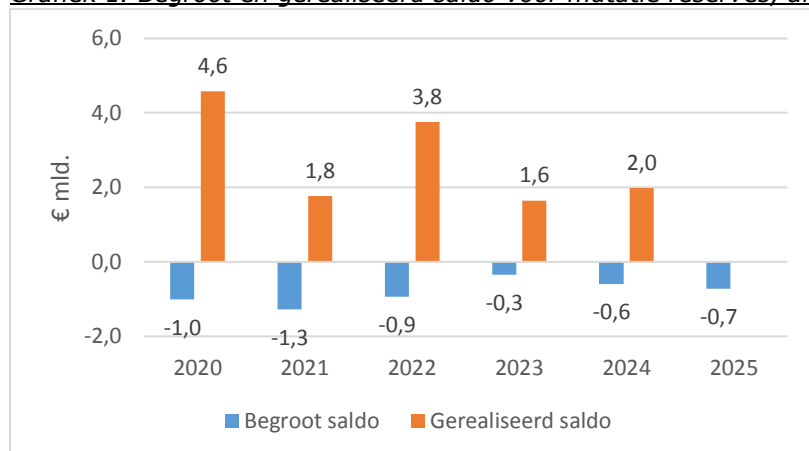
Financiële positie

Tabel 1. Kengetallen financiële positie¹²

	2020	2021	2022	2023*	2024**
Exploitatiesaldo (€ mln.)	4.585	1.761	3.745	1.644	1.976
Eigen vermogen (€ mln.)	34.081	35.875	39.651	41.322	43.346
Materiële en immateriële vaste activa (€ mln.)	66.274	68.605	70.900	74.103	78.423
Solvabiliteit (%)	37%	38%	40%	40%	39%
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor doorgeleende gelden (%)	48%	49%	42%	41%	41%
Exploitatieruimte (%)	7%	3%	5%	2%	2%
Aantal gemeenten met 3 jaar op rij negatief resultaat	69 (20%)	30 (9%)	5 (1%)	9 (3%)	10 (3%)
Grondexploitatie (afgezet tegen totale baten)	7%	6%	5%	5%	5%
EMU saldo (€ mln.)	-931	426	2.184	-1.223	-2.942
Stijging OZB-tarief, gecorrigeerd voor waardeontwikkeling (%)	4,9%	4,7%	3,6%	6%	5,9%
Netto investeringsquote (%)	1,0%	1,0%	0,8%	1,4%	1,9%

In 2024 boekten gemeenten voor het vijfde achtereenvolgende jaar een gezamenlijk positief exploitatieresultaat, van nagenoeg € 2 mld. De ruime meerderheid van de gemeenten, 78 procent, liet een positief resultaat zien en 22 procent een negatief resultaat. Gemeenten hadden over 2024 een gezamenlijk negatief resultaat van -€ 600 mln. begroot. Grafiek 1 laat zien dat gemeenten als groep de laatste jaren tekorten begrootten, maar overschotten realiseerden.

Grafiek 1. Begroot en gerealiseerd saldo vóór mutatie reserves, alle gemeenten

Sinds 2020 hebben gemeenten als groep geen negatieve resultaten meer gerealiseerd. Hierdoor is sinds 2020 het eigen vermogen van alle gemeenten samen gegroeid met 30,9 procent naar € 43,4 mld. De stijging in eigen vermogen door de verkoop van aandelen Eneco door 44 gemeenten (€ 4,1 mld., dit verklaart ook grotendeels het overschot in 2020) is in dit groeipercentage buiten beschouwing gelaten, omdat de verkoop een stille reserve zichtbaar maakte.

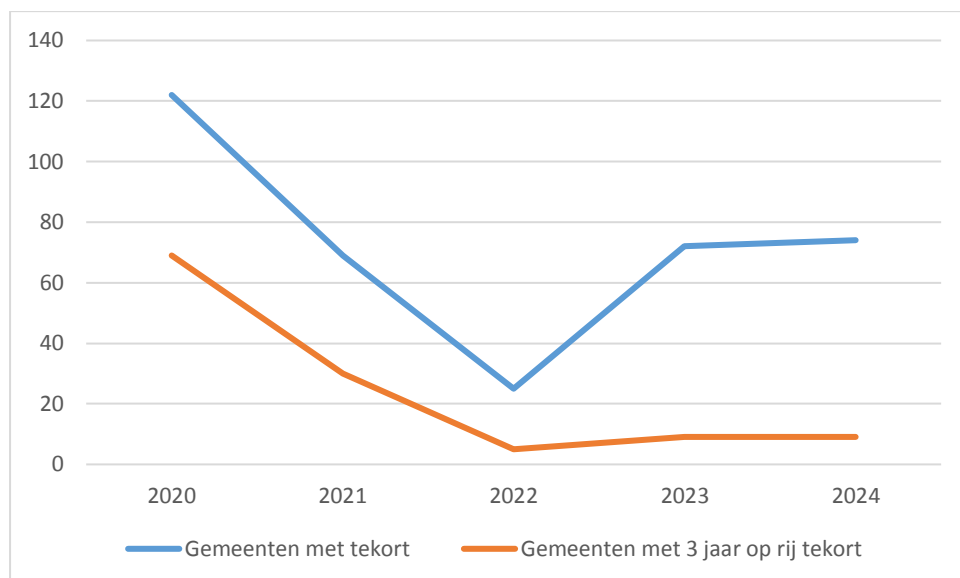
In 2024 stegen de immateriële en materiële vaste activa voor gemeenten als groep met 5,7 procent, tegenover gemiddeld 3,6 procent in 2020-2023. Dit is de snelste toename sinds 2010. Dit duidt erop dat gemeenten meer zijn gaan investeren. De netto schuldquote, gecorrigeerd voor

¹ Bronnen: Berekeningen BZK op basis van jaarrekening-, nationale rekening-, schuld- en saldogegevens gemeenten van CBS. De kengetallen zijn definitief tot en met 2022. Die over 2023 zijn voorlopig (*); de kengetallen over 2024 zijn berekend op basis van onbewerkte Iv3-gegevens, aangeleverd door gemeenten en gecorrigeerd voor missende waarden (**). Het EMU-saldo is afkomstig uit de nationale rekeningen van het CBS en definitief tot en met 2022. De stijging OZB-tarief, gecorrigeerd voor de waardeontwikkeling is afkomstig van de Atlas van lokale lasten van COELO en definitief tot en met 2024.

² Zie de bijlage voor een toelichting op de kengetallen

doorgeleende gelden, bleef voor gemeenten als groep gelijk op 41 procent van de baten. De schulden stegen wel, maar de baten ook. De solvabiliteit, dat deel van de gemeentelijke bezittingen dat niet door schuld is belast, daalde voor gemeenten als groep licht, van 40 van 39 procent, doordat de schulden per saldo harder toenamen dan het eigen vermogen. Op basis van deze jaarrekeningdata is de financiële positie van gemeenten als groep gezond te noemen. De grondexploitatie bleef gelijk op 5 procent.

Grafiek 2. Aantal gemeenten met gerealiseerd tekort en drie jaar op rij gerealiseerd tekort³

Het overgrote deel van de gemeenten had een gerealiseerd overschot, al liep het aantal gemeenten met een gerealiseerd tekort wel op, van 25 (of 7 procent van de gemeenten) in 2022 naar 74 (22 procent) in 2024; 10 gemeenten (3 procent) had in 2024 voor het derde jaar op rij een gerealiseerd tekort. In alle provincies behalve Utrecht en in alle grootteklassen lieten gemeenten in 2024 gemiddeld een exploitatieoverschot zien.⁴

Naast historisch hoge (en deels incidentele) accessen is er nog een aantal andere factoren die bijdroegen aan de overschotten van de afgelopen jaren. Tussen de aankondiging eind 2021 van de nieuwe financieringssysteem en de uitwerking hiervan in de Voorjaarsnota 2024 (bbp systeem) was er voor gemeenten enige tijd onduidelijkheid over het gemeentefonds in 2026 en verder. Hierdoor hebben gemeenten mogelijk uitgaven aangehouden tot er duidelijkheid was.

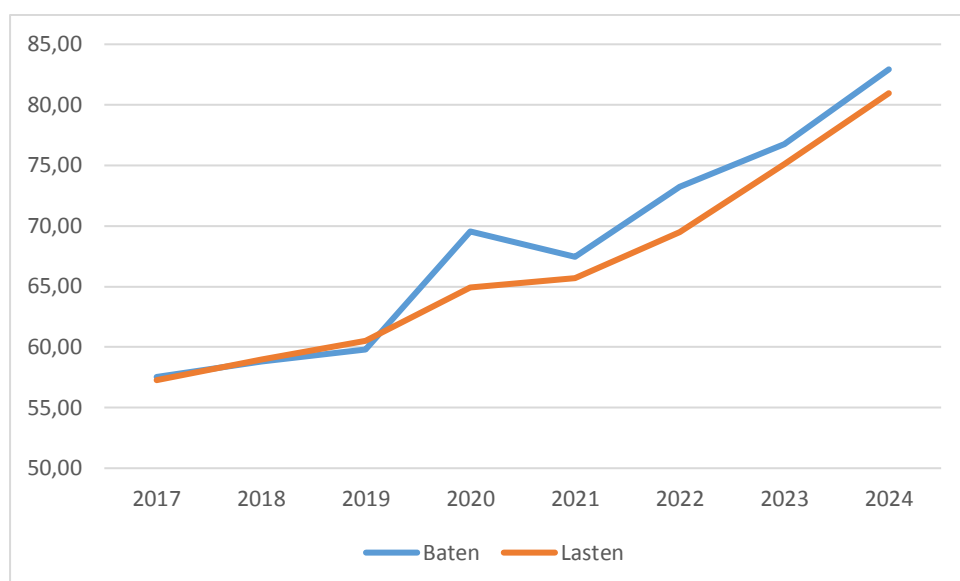
De resultaten in 2021, 2022 en 2023 werden geflatteerd doordat in die jaren veel middelen laat in het jaar via het gemeentefonds werden verstrekt. Deze middelen komen voor gemeenten te laat om nog in hetzelfde jaar uit te geven en tellen dus op bij het exploitatieresultaat, terwijl de bijbehorende taak later nog moet worden ingevuld. In het jaar erna worden deze middelen weer aan reserves onttrokken, als ze tot besteding komen. In 2024 werden relatief tot de voorgaande jaren minder middelen laat in het jaar verstrekt.

De overschotten zijn niet geheel door deze factoren te verklaren. Een belangrijk deel is ook uitvoeringskracht. Met de groei van de taken is de uitvoeringskracht niet in hetzelfde tempo meegegroeid. In grafiek 3 is te zien dat de baten de afgelopen jaren sneller stegen dan de lasten, al maakten de lasten in 2023 en 2024 wel een inhaalslag.

³ Bron: Berekeningen BZK op basis van onbewerkte Iv3-gegevens, aangeleverd door gemeenten. De aantallen zijn berekend op basis van de gemeentelijke indeling van 2024. Gemeenten die zijn heringedeeld, zijn in de jaren ervoor samengevoegd.

⁴ Zie verder bijlage 2. Exploitatieruimte per provincie en grootteklasse

Grafiek 3. Totale gerealiseerde baten en lasten gemeenten excl. mutatie reserves in € mld.

Provinciale toezichthouders merkten in 2024 en 2025 in hun toezichtsverslagen op dat gemeenten moeite hebben om vacatures (met vaste formatie) in te vullen, wat leidt tot problemen bij invulling van reguliere activiteiten en vertraging van investeringen.⁵⁶ Hieruit kan worden opgemaakt dat gemeenten, ondanks dat zij meer zijn gaan investeren (zie toename vaste activa met 5,8 procent), niet zoveel kunnen investeren als zij hadden gewild.

Desalniettemin lag het aantal vacatures dat door gemeenten werd geplaatst ca. 16 procent lager in het laatste kwartaal van 2024 dan eind 2023. Het A&O Fonds Gemeenten stelt dat de afname kan worden verklaard doordat gemeenten terughoudender zijn in het aannemen van nieuw personeel, vanwege bezuinigingen in aanloop naar 2026, door vacatures die langer open staan en niet opnieuw hoeven te worden geplaatst, en door het onderhands in loondienst nemen van ZZP'ers wegens de wet tegen schijnzelfstandigheid.⁷

In de begrotingsenquête, die BZK en de provinciale toezichthouders jaarlijks houden onder gemeenten, gaf 89 procent van de responderende gemeenten aan dat de realisatie in 2024 achterbleef bij de ambitie die is verwerkt in de begroting, vooral door personeelstekort (76 procent), afhankelijkheid van derde partijen als zorgaanbieders (49 procent) en gebrek aan benodigde expertise in de eigen organisatie (38 procent). Volkshuisvesting, verkeer en vervoer en sociaal domein werden relatief vaker genoemd als taakvelden waar de realisatie achterbleef.⁸ Dit ondanks het feit dat het gemeentelijk personeelsbestand sinds 2017 met 17 procent of bijna 30.000 personen is gegroeid.⁹ De verwachting is dat personeelstekort de komende tijd een uitdaging blijft vormen. Het A&O fonds gemeenten berekende dat ruim 32 procent van het gemeentelijk personeel de komende tien jaar de pensioenleeftijd bereikt.¹⁰

Bij 6 procent van de responderende gemeenten was de bezetting volledig ingevuld; 50 procent had tot 5 procent van de bezetting niet ingevuld. Bij 28 procent was tussen de 5 en 10 procent van de bezetting niet ingevuld en bij de resterende 15 procent was meer dan 10 procent van de

⁵ Bron: toezichtsverslag provinciale toezichthouders 2024, Kamerstukken 2024/25, 36 410 B nr. 14

⁶ Bron: toezichtsverslag provinciale toezichthouders 2025, Kamerstukken 2025/26, 36 600 B nr. 48

⁷ Bron: vacaturemonitor tweede halfjaar van 2024 A en O-fonds gemeenten

⁸ Bron: verslag onderzoek begrotingen gemeenten 2025

<https://www.kennisopenbaarbestuur.nl/documenten/rapporten/2024/06/verslag-onderzoek-begrotingengemeenten-2024/verslag-onderzoek-begrotingen-gemeenten-2024>

⁹ A&O fonds gemeenten, personeelsmonitor 2020 en 2024

¹⁰ A&O fonds gemeenten, Toekomstverkenning arbeidsmarkt gemeenten 2035

plekken niet ingevuld¹¹. De bezetting bij gemeenten stijgt overigens wel – met 5 procent in 2024 en cumulatief 29 procent sinds 2017 – alleen niet zo hard als waar taken en ambities om vragen. Uit onderzoek van A&O-fonds gemeenten blijkt verder dat 17,5 procent van de bezetting bij gemeenten wordt ingevuld door externe inhuur¹².

Verder hebben gemeenten nog de nodige opgaven op terreinen die nu door andere factoren beperkte weerslag hebben op de financiële kengetallen, zoals jeugdzorg en Wmo. Er ligt een uitdaging in het verbeteren van de jeugdzorg en Wmo. Met de Hervormingsagenda Jeugd en het Houdbaarheidsonderzoek Wmo 2015 werken gemeenten en Rijk hier samen aan.

¹¹ Bron: verslag onderzoek begrotingen gemeenten 2025

¹² Bron: Personeelsmonitor A en O-fonds gemeenten

Inkomsten

Tabel 2. Inkomstenbronnen gemeenten (€ mld.)¹³

	Jaarrekening					Begroting
	2020	2021	2022	2023	2024*	2025**
Algemene uitkering	26,89	29,01	33,51	35,72	38,96	42,15
Decentralisatie-uitkeringen en integratie-uitkeringen (inclusief IUSD)	6,59	5,88	6,25	5,86	5,08	5,33
Totaal gemeentefonds	33,48	34,90	39,76	41,58	44,04	47,47
Specifieke uitkeringen en overige uitkeringen Rijksoverheid	10,01	9,22	9,60	11,80	12,93	9,94
Totaal inkomsten van Rijk	43,49	44,12	49,36	53,38	56,97	57,41
Onroerendezaakbelasting woningen	2,30	2,43	2,53	2,69	2,91	3,05
Onroerendezaakbelasting niet-woningen	2,10	2,23	2,36	2,58	2,72	2,92
Totaal onroerendezaakbelasting	4,40	4,66	4,88	5,26	5,63	5,96
Parkeerheffingen	0,85	0,91	1,09	1,27	1,43	1,48
Precariobelasting	0,28	0,28	0,03	0,05	0,05	0,05
Toeristenbelasting	0,21	0,24	0,40	0,54	0,70	0,60
Overige belastingen	0,13	0,13	0,14	0,14	0,14	0,14
Totaal overige belastingen	1,47	1,56	1,64	1,99	2,32	2,27
Rioolheffing	1,70	1,74	1,78	1,86	2,14	2,09
Reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	2,00	2,18	2,27	2,37	2,53	2,67
Secretarieleges burgerzaken	0,19	0,24	0,26	0,26	0,45	0,37
Begraafplaatsrechten	0,12	0,12	0,12	0,12	0,13	0,13
Leges wonen en bouwen	0,70	0,74	0,72	0,75	0,67	0,68
Overige leges	0,11	0,13	0,16	0,17	0,18	0,19
Totaal leges	4,81	5,15	5,31	5,53	6,10	6,13
Baten bouwgrond	3,48	3,36	2,92	2,46	3,39	3,42
Overige baten	11,89	8,64	9,12	8,12	8,52	4,09
Totaal overige baten	15,36	11,99	12,04	10,58	11,91	7,51
Totaal	69,53	67,47	73,24	76,64	82,93	79,28

De gemeentefondsuitkering steeg in 2024 met € 2,46 mld. ten opzichte van 2023. In 2024 werden geen middelen voor energietoeslag meer verstrekt wat grotendeels de daling (€ 780 mln.) in inkomsten uit decentralisatie-uitkeringen verklaart. Ook werd geen coronacompensatie meer uitgedeeld in 2023.

Gemeenten verantwoordden in 2024 voor € 12,9 mld. aan inkomsten uit specifieke uitkeringen. Vanuit het Rijk is in 2024 voor € 16,9 mld. aan specifieke uitkeringen aan gemeenten verstrekt (in totaal verstrekte het Rijk € 21,3 mld. aan specifieke uitkeringen aan decentrale overheden). Het

¹³ Bronnen: jaarverslagen gemeentefonds en septembercirculaire gemeentefonds 2025 (algemene uitkering, decentralisatie-uitkering en integratie-uitkeringen), onbewerkte Iv3-gegevens, aangeleverd door gemeenten met correcties voor missende waarden (specifieke uitkeringen). Voor 2024 zijn onroerende zaakbelasting, overige belastingen, leges, baten bouwgrond, mutatie reserves en overige baten berekend op basis van onbewerkte Iv3-gegevens met correcties voor missende waarden (*). Voor 2025 zijn deze posten afkomstig van begrotinggegevens van het CBS en nog voorlopig (**). Gegevens van vóór 2024 voor deze posten zijn afkomstig van het CBS.

verschil tussen de €16,9 mld. die door het Rijk aan gemeenten is uitgekeerd en de € 12,9 mld. die door gemeenten is verantwoord, komt door het verschil in boekhoudstelsel. Het Rijk hanteert een kasstelsel en neemt de last van een specifieke uitkering als het geld is overgemaakt. Gemeenten hanteren een stelsel van baten en lasten en nemen de baat van een specifieke uitkering als de prestatie is geleverd. Dit hoeft niet noodzakelijkerwijs in hetzelfde jaar te vallen als het jaar waarin wordt verstrekt.

Tabel 3. Aantallen en sommen specifieke uitkeringen aan gemeenten per departement¹⁴

	2020 Som (€ mln.)		2021 Som (€ mln.)		#	2022 Som (€ mln.)		#	2023 Som (€ mln.)		#	2024 Som (€ mln.)	
BZK	18	610	30	1.547	22	756	31	1.999	13	265			
VRO											23	1.672	
EZ	5	74	6	28	14	249	9	668	3	86			
KGG											6	1.483	
FIN	1	11	1	12	1	33	1	46	1	119			
IenW	15	99	17	143	14	144	15	697	19	968			
JenV	3	20	5	39	8	1.023	5	3.248	15	126			
AenM											7	2.588	
LVVN	7	105	5	94	6	7	1	0,2	2	1			
OCW	5	632	7	957	8	866	11	872	13	840			
SZW	4	9.544	4	7.535	6	6.442	6	6.919	7	7.796			
VWS	8	286	13	547	13	361	21	1.168	14	927			
Totaal	62	11.380	88	10.901	92	9.881	100	15.617	123	16.871			

Naast de 185 specifieke uitkeringen waarvoor in 2024 middelen zijn uitgekeerd (123 aan gemeenten, daarnaast ook aan provincies en gemeenschappelijke regelingen, waarbij uitkeringen aan meerdere bestuurslagen tegelijk worden verstrekt), zijn er ook regelingen of beschikkingen waarover vanuit het Rijk in 2024 geen betalingen hebben plaatsgevonden, maar waarbij de verantwoording nog wel doorloopt in de tijd, de zogeheten administratieve specifieke uitkeringen. In 2024 gaat het om 134 zulke uitkeringen. In totaal zijn er dus 319 specifieke uitkeringen in het jaar 2024, waarover door gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen verantwoording moet worden afgelegd.

Net als in 2022 en 2023 stegen inkomsten uit parkeer- en toeristenbelasting in 2024 ten opzichte van het voorgaande jaar, met respectievelijk € 160 mln. en € 140 mln.

De inkomsten uit de rioolheffing en secretarieleges burgerzaken stegen in 2024 eveneens met respectievelijk € 190 mln. naar € 2,1 mrd. en met € 180 mln. naar € 450 mln.. Voor beide geldt dat de tarieven maximaal kostendekkend mogen zijn. Verder blijkt dat de baten van de bouwgronden gestegen zijn met € 930 mln. ten opzichte van 2023.

¹⁴ Bron: Kamerstukken 2024/2025, 36 600 B, nr. 46 (Kamerbrief Onderhoudsrapport Specifieke Uitkeringen 2024)

Uitgaven

Tabel 4. Bruto lasten per taakveld (€ mld.)¹⁵¹⁶

	Jaarrekening					Begroting
	2020	2021	2022	2023	2024*	2025**
Bestuur en burgerzaken	1,67	1,73	1,85	1,96	2,34	2,12
Overhead	6,94	7,23	7,64	8,62	9,30	9,09
Veiligheid	2,07	2,22	2,38	2,55	2,84	2,88
Verkeer, vervoer en waterstaat	3,93	4,08	4,30	4,67	5,00	5,17
Economie	1,44	1,80	1,63	1,64	1,52	1,73
Onderwijs	2,84	2,90	3,04	3,20	3,37	3,36
Sport, cultuur en recreatie	5,14	5,37	5,60	6,22	6,63	6,72
Sociaal domein	29,13	27,90	30,07	33,11	35,21	33,90
Algemene voorzieningen	3,09	3,25	4,61	6,04	6,79	5,75
Inkomensregelingen	10,66	9,33	9,77	10,32	10,03	9,75
Participatie	3,31	3,27	3,38	3,51	3,69	3,65
Maatwerkvoorzieningen Wmo	6,81	6,43	6,53	6,93	7,53	7,83
Maatwerkvoorzieningen Jeugd	5,26	5,63	5,78	6,32	7,17	6,92
Volksgezondheid en milieu	5,38	5,83	5,88	6,24	6,90	7,07
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening	4,83	5,10	5,47	4,88	5,96	5,90
Overige lasten	1,59	1,56	1,62	2,01	1,86	2,06
Totale bruto lasten	64,95	65,71	69,49	75,10	80,96	80,00

¹⁵ Bronnen: Jaarrekeninggegevens gemeenten CBS (2020-2023), Berekeningen BZK op basis van onbewerkte Iv3-gegevens, aangeleverd door gemeenten met correcties voor missende waarden (2024, *, voor de gemeenten Nijmegen, Maastricht, Tiel, Schouwen-Duiveland, Zuidplas, Noordwijk, Renkum, Hellendoorn, Barendrecht, Loon op Zand, Zundert, Blaricum, Laren (NH.) en Eemnes zijn baten en lasten bijgeschat), begrotinggegevens CBS (2025). Begrotinggegevens zijn voorlopig (**).

¹⁶ Overige lasten zijn lasten die de gemeente maakt die niet in de weergegeven (hoofd-)taakvelden vallen, bijvoorbeeld treasury of belastingheffing.

Tabel 5. Netto lasten per taakveld (€ mld.)¹⁷

	Jaarrekening					Begroting
	2020	2021	2022	2023	2024*	2025**
Bestuur en burgerzaken	1,38	1,32	1,35	1,57	1,80	1,68
Overhead	6,38	6,70	7,04	7,96	8,57	8,58
Veiligheid	1,92	2,02	2,08	2,27	2,48	2,66
Verkeer, vervoer en waterstaat	3,13	3,24	3,47	3,84	4,10	4,44
Economie	0,05	-0,10	0,00	-0,10	-0,19	0,07
Onderwijs	1,99	1,93	1,99	2,16	2,29	2,46
Sport, cultuur en recreatie	4,38	4,47	4,69	5,05	5,48	5,80
Sociaal domein	18,73	18,94	20,75	21,72	23,02	24,48
Algemene voorzieningen	2,89	3,03	2,73	2,85	3,55	4,41
Inkomensregelingen	1,36	1,55	3,38	3,29	2,31	2,53
Participatie	3,06	3,01	3,04	3,12	3,32	3,37
Maatwerkvoorzieningen Wmo	6,40	6,00	6,03	6,34	6,93	7,38
Maatwerkvoorzieningen Jeugd	5,03	5,35	5,57	6,12	6,92	6,78
Volksgezondheid en milieu	0,70	0,59	0,63	0,65	0,76	0,98
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening	0,05	0,38	0,99	0,95	1,03	1,22
Totale netto lasten	38,72	39,48	43,00	46,06	49,35	52,37

De netto lasten stegen in 2024 met 7 procent, dit is evenveel als in 2023 maar minder dan in 2022 (9 procent). Bij de nettolasten per hoofdtaakveld zijn de lasten gesaldeerd met de baten die op dit taakveld worden geboekt. Dat zijn bijvoorbeeld afvalstoffenheffing op het hoofdtaakveld Volksgezondheid en milieu, of de gebundelde uitkering (BUIG) van het Rijk op taakveld Inkomensregelingen, waarmee gemeenten uitkeringen in het kader van onder meer de Participatiewet bekostigen.

De € 3,3 mld. stijging in netto lasten komt met name voort uit de toename van de nettolasten Maatwerkvoorzieningen Jeugd¹⁸ met € 800 mln. Dit is 13 procent meer dan de gerealiseerde netto lasten in 2023 en 19 procent meer dan gemeenten voor 2024 hadden begroot. In de Miljoenennota 2026 is naar aanleiding van de eerdere afspraken in het voorjaar met de VNG besloten tot compensatie van de incidentele tekorten 2023 en 2024 in de jeugdzorg ad € 728 mln.

Ook de Algemene voorzieningen in het sociaal domein vormen een belangrijk onderdeel van de sterke stijging in netto lasten met € 700 mln. (24 procent). In 2023 lag het groeipercentage nog op 5 procent. Deze stijging kan deels worden verklaard door toegenomen kosten voor eerstelijns jeugdzorg, middels wijkteams en het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Het uitgavenonderzoek jeugdzorg 2023 & 2024 schatte de stijging van deze kosten in op ca. € 180 mln. in 2024¹⁹. De Maatwerkvoorzieningen Jeugd en de Algemene voorzieningen leveren daarmee de grootste bijdrage aan de stijging in nettolasten.

De netto overheadlasten verklaren ook een aanzienlijk deel van de toegenomen nettolasten (€ 610 mln.). Deze stijging is procentueel minder (8 procent) dan de stijging in 2023 (13 procent), de stijging is dus minder snel. De salarissen en sociale lasten stijgen minder snel (9 procent stijging ten opzichte van 12 procent in 2023), net als de kosten voor ingeleend personeel (2 procent

¹⁷ Het totaal van de nettolasten sluit niet aan op de totale inkomsten omdat veel inkomsten op deze taakvelden worden geboekt en dus in de nettolasten zitten.

¹⁸ De lasten maatwerk jeugd zijn anders gedefinieerd dan het financieel kader van de Hervormingsagenda Jeugd, waarin afspraken zijn gemaakt over de ontwikkeling van uitgaven in relatie tot dit meerjarig financieel kader. Aan dit kader wordt ook nog een deel van de algemene voorzieningen van het sociaal domein toegerekend.

¹⁹ Uitgavenonderzoek jeugdzorg 2023 & 2024, Improven, Kenmerk: SRQ161529

stijging tegenover 15 procent in 2023). De totale (bruto) overheadlasten bedroegen in 2024 zo'n 11 procent van de totale lasten.

Dan de stijging van de netto lasten Maatwerkvoorzieningen Wmo (€ 590 mln. of 9 procent meer dan in 2023). De gerealiseerde netto lasten zijn 1 procent lager dan wat gemeenten aan netto lasten hadden begroot. Het is het vierde jaar op rij dat dit het geval is. In afwachting van de uitwerking van een nieuw financieel arrangement is voor de Wmo bij de Voorjaarsnota 2024 vanaf 2026 een reeks van jaarlijks € 75 mln. euro gereserveerd, oplopend naar € 300 mln. euro structureel in 2030, voor demografie/vergrijzing. Het kabinet heeft hier bij Voorjaarsnota 2025 voor 2030 een extra tranche van € 75 mln. aan toegevoegd. Voor 2030 is daarmee nu € 375 mln. gereserveerd, structureel.

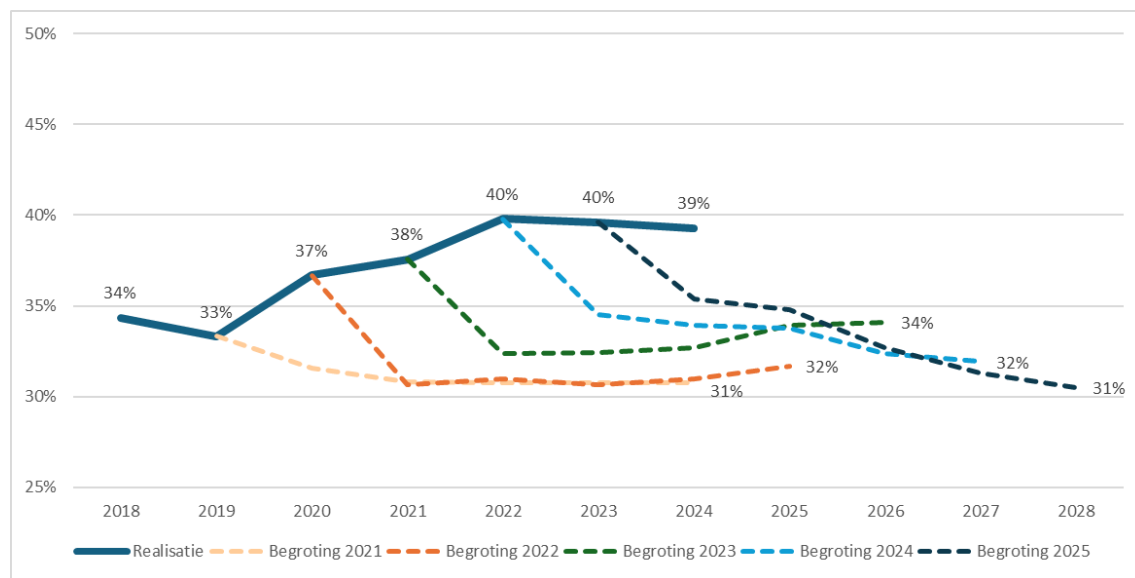
Daarna volgt de toename van de nettolasten voor Sport, Cultuur en Recreatie (€ 430 mln. of 8 procent), Bestuur en burgerzaken (€ 230 mln. of 15 procent) en Veiligheid (€ 210 mln. of 9 procent). De nettolasten stijgen echter minder hard dan in 2023, wat vermoedelijk samenhangt met het feit dat de inflatie minder hoog is.

Twee hoofdtaakvelden lieten een daling in nettolasten zien: Inkomensregelingen (- € 98 mln. deels als gevolg van het feit dat minder middelen werden verstrekt door het stopzetten van de energietoelage) en Economie (- € 9 mln.). De netto lasten op het laatste taakveld zijn negatief omdat de baten uit toeristenbelasting hierop worden geboekt. Door de sterke stijging hiervan (zie onder Inkomsten) zijn er meer baten dan lasten.

Meerjarenraming BBV-kengetallen

Deze grafieken tonen de ramingen van de BBV-kengetallen solvabiliteit en netto schuldquote, gecorrigeerd voor doorgeleende gelden,²⁰ die gemeenten opnemen in hun begrotingen. De raming beslaat voor elke begroting het lopende jaar, het begrotingsjaar en de drie jaar van de meerjarenraming en geeft hiermee inzicht in hoe gemeenten kijken naar de komende jaren.

Grafiek 4: solvabiliteit in jaarrekening en meerjarenbegrotingen.

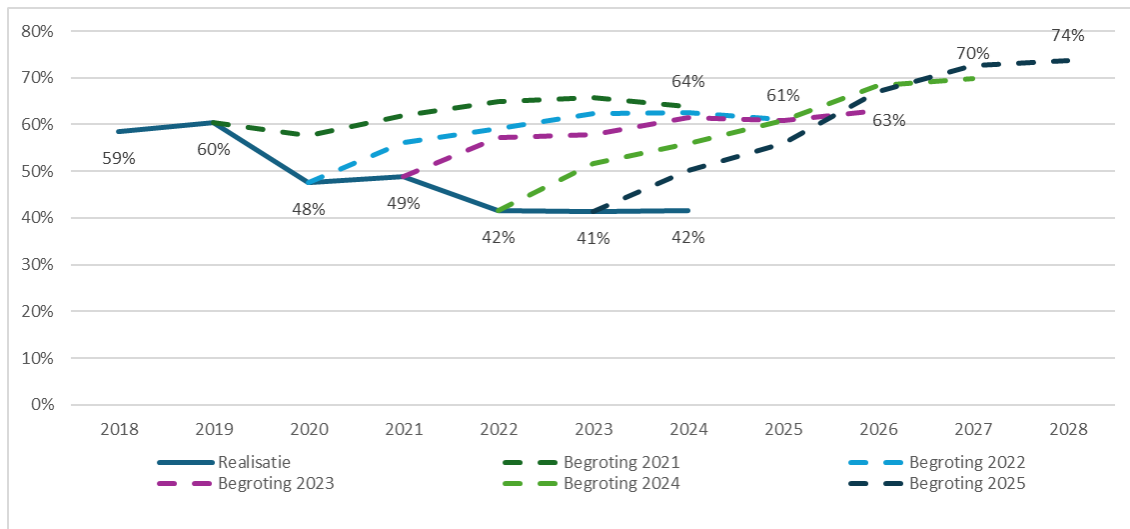
Grafiek 4 toont de begrote en gerealiseerde ontwikkeling van de solvabiliteit van de gemeenten als groep. Dit kengetal stijgt als reserves worden gevormd of schulden worden afbetaald, en daalt als reserves worden ingezet of schulden worden aangegaan.

De grafiek laat een aantal zaken zien. Ten eerste, dat gemeenten de afgelopen jaren elk jaar een afname in solvabiliteit in de begroting raamden – dus inzet van reserves of aangaan van schulden. Ten tweede, dat de begrote afname niet werd gerealiseerd, want in de realisatie steeg de solvabiliteit juist de afgelopen jaren – deels door de genoemde uitvoeringskracht, deels ook omdat de afgelopen jaren, na het moment dat gemeenten hun begroting opstelden, middelen aan het gemeentefonds zijn toegevoegd. Ten derde, dat gemeenten in de begrotingen over 2024 en 2025 een scherpere afname van de solvabiliteit raamden. Het verwachte tempo van schulden aangaan, of inzet van reserves, liep dus op.

Overigens leidde dit niet tot een stijging in het aantal gemeenten onder preventief toezicht vanwege de financiën. In 2024 stonden twee gemeenten onder preventief toezicht vanwege de financiën en in 2025 één. De ramingen uit de begrotingen over 2024 en 2025 kunnen niet los worden gezien van de begrotingsadviezen die de VNG in 2024 en 2025 afgaf, waarin werd opgeroepen om tekorten te laten zien vanaf 2026. De raming in begroting 2025 is inmiddels ingehaald door besluitvorming van dit kabinet bij Voorjaarsnota 2025 en Miljoenennota 2026, waarbij extra middelen zijn vrijgemaakt voor gemeenten.

²⁰ Voor nadere toelichting op de BBV-kengetallen wordt verwezen naar Bijlage 1. Toelichting kengetallen

Grafiek 5: netto schuldquote (gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen) in jaarrekening en meerjarenbegrotingen

Overeenkomstig met grafiek 4 blijkt uit grafiek 5 dat gemeenten elk jaar een toename begrootten van de netto schuldquote, gecorrigeerd voor doorgeleende gelden. Verwachting was dus dat ze meer schulden zouden aangaan, afgezet tegen de baten. De realisatie zoals opgenomen in de jaarrekening toont in de meeste jaren een ander beeld. De netto schuldquote daalde na 2019 en is de laatste jaren stabiel rond de 41-42%.

Verantwoording

Hier wordt het oordeel van de accountants over de jaarrekeningen van gemeenten over 2024 behandeld. Accountants toetsen of de opgenomen bedragen juist en volledig zijn (getrouwheid).

Met ingang van verslagjaar 2023 geven accountants geen los oordeel meer af van of de baten, lasten en balansmutaties in overeenstemming met regelgeving tot stand zijn gekomen (rechtmatigheid). In plaats daarvan leggen gemeenten zelf verantwoording af over de rechtmatigheid in de rechtmatigheidsverantwoording, die onderdeel is van de jaarrekening. In hun oordeel over de getrouwheid nemen accountants dan ook mee of de informatie in de rechtmatigheidsverantwoording juist en volledig is.

Tabel 6. Gemeenten uitgesplitst naar oordeel accountant 2024²¹²²

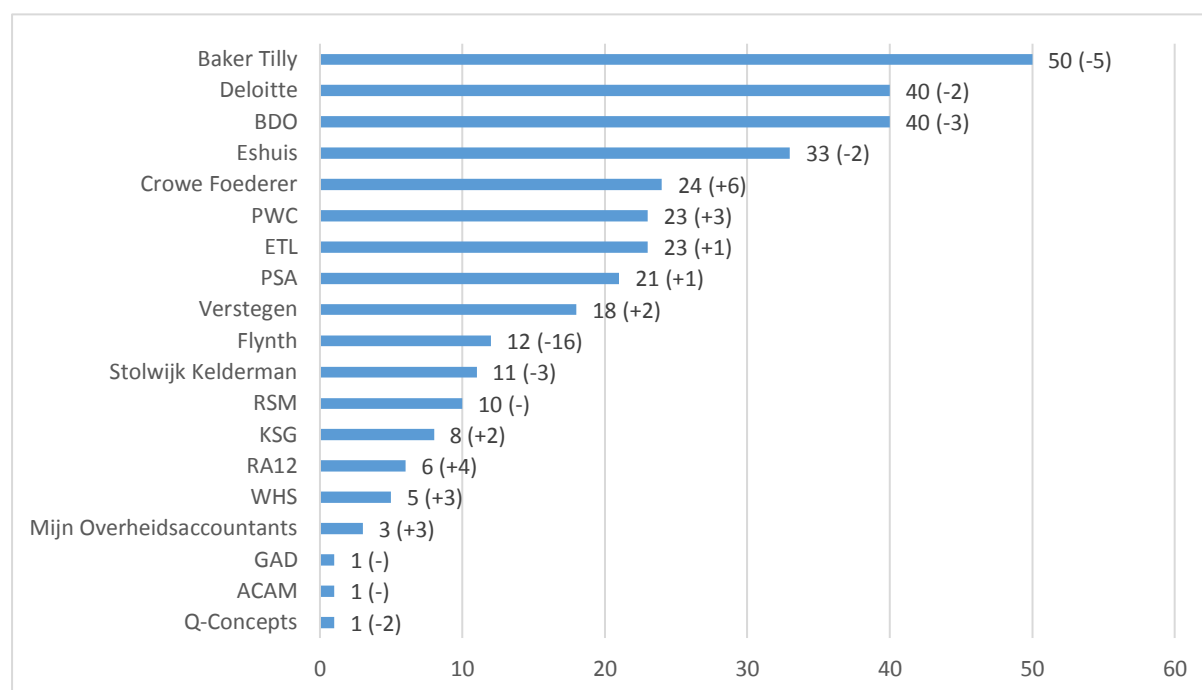
	Getrouwheid (aantal)	Getrouwheid (%)
Goedkeurend	328	99,4
Beperking	2	0,6
Afkeurend	0	0
Oordeelonthouding	0	0
Totaal	330	100

Van de 330 gemeenten in deze analyse hadden alleen de gemeenten Goeree-Overflakkee en Voorne aan Zee geen goedkeurende verklaring op getrouwheid (0,6 procent, hetzelfde percentage als in 2023). Deze gemeenten kregen een verklaring met beperking.

²¹ Bron tabel en grafieken: onderzoek BZK op basis van controleverklaringen op de jaarrekeningen van gemeenten 2024

²² Van 12 van de 342 gemeenten was het oordeel van de accountant op het moment van schrijven nog niet bekend. Dit zijn de gemeenten Blaricum, Castricum, Eemnes, Houten, Laren (NH.), Oostzaan, Pijnacker-Nootdorp, Stadskanaal, Texel, Uitgeest, Veldhoven en Westervoort. Aandelen zijn berekend op basis van het totaal zonder deze gemeenten

Grafiek 6. Marktaandeel: aandeel gemeenten per accountant in 2024

Aan de lijst van accountantskantoren die gemeenten controleren is in 2023 Mijn Overheidsaccountants toegevoegd. Het totaal aantal kantoren in deze markt komt daarmee op 17, samen met twee gemeentelijke accountantsdiensten, GAD (Den Haag) en ACAM (Amsterdam).

Deze cijfers zijn gebaseerd op aanleveringen van gemeenten. Een aantal gemeenten had op het moment van analyseren nog geen aanlevering gedaan. Daardoor staat in grafiek 6 een totaal van 330 gemeenten aangegeven.

Bijlage 1. Toelichting kengetallen

1. Het **exploitatiesaldo** geeft het saldo weer van alle gemeenten getotaliseerd, voor bestemming, op rekeningbasis en volgens het baten-lasten stelsel.
2. Het **eigen vermogen** geeft het totaal weer van de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het rekeningsaldo.
3. Het totaal van de **immateriële en materiële vaste activa** geeft weer hoeveel gemeenten aan niet-financiële vaste activa gemeenten hebben en is een graadmeter voor investeringen.
4. De **solvabiliteit** geeft het eigen vermogen weer als aandeel van het balanstotaal. Hoe hoger de solvabiliteit, hoe sterker de eigen vermogenspositie van de gemeenten.
5. De **netto schuldquote** geeft de verhouding weer tussen de schuld en de totale baten. Een hoger percentage betekent meer schuld ten opzichte van de baten. Het BBV maakt onderscheid tussen de ongecorrigeerde en de gecorrigeerde netto schuldquote, waarbij gecorrigeerd wordt voor verstrekte leningen. Deze gecorrigeerde netto schuldquote is opgenomen.
6. De **exploitatie ruimte** wordt berekend door het saldo van de baten en lasten (exclusief mutaties over reserves) te delen door het totaal aan baten. Een hogere exploitatie ruimte betekent een groter overschot.
7. Bij het **aantal gemeenten dat drie jaar op rij een negatief resultaat heeft**, wordt gekeken naar het exploitatiesaldo. Dit kengetal is op basis van gemeenten die dit jaar bestaan. Heringedeelde gemeenten zijn opgeteld.
8. Voor de berekening van de **grondexploitatie** worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie (onder de voorraden) bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten. Een hoger percentage betekent doorgaans dat van de grondexploitatie een hoger risico uitgaat.
9. Het **EMU-saldo** is het saldo van de inkomsten en uitgaven weer op transactiebasis
10. De **stijging OZB-tarief, gecorrigeerd voor waardeontwikkeling** is de stijging van het OZB-tarief wanneer de WOZ-waarde constant was gebleven. Het kengetal geeft daarmee weer met welk percentage de OZB-lasten voor huizenbezitters stijgen.
11. De **netto investeringen** zijn de totale investeringen in vaste activa min de afschrijvingen op vaste activa volgens de nationale rekeningen, gedeeld door de totale inkomsten.

Tabel B.1. Categorisering op basis van kengetallen

Kengetal		Categorie A	Categorie B	Categorie C
Netto schuldquote	a. zonder correctie doorgeleende gelden	<90%	90-130%	>130%
	b. met correctie doorgeleende gelden	<90%	90-130%	>130%
Solvabiliteitsratio		>50%	20-50%	<20%
Grondexploitatie		<20%	20-35%	>35%

Bijlage 2. Exploitatieruimte per provincie en grootteklasse

In deze bijlage is de gemiddelde exploitatieruimte van gemeenten per provincie en per grootteklasse weergegeven. Dit is het exploitatiesaldo vóór bestemming reserves gedeeld door de totale baten, minus reservemutaties.

Tabel B2.1. Gemiddelde exploitatieruimte gemeenten per provincie²³

	2020	2021	2022	2023	2024
Groningen	0,8%	2,6%	4,4%	2,8%	2,5%
Friesland	2,7%	4,4%	4,1%	1,5%	2,4%
Drenthe	0,6%	4,1%	9,1%	4,6%	4,9%
Overijssel	2,6%	6,7%	7,1%	4,4%	3,4%
Flevoland	5,4%	-0,1%	5,4%	-1,1%	2,3%
Gelderland	2,1%	4,7%	4,7%	3,1%	2,7%
Utrecht	3,8%	2,3%	2,6%	-0,2%	-0,6%
Noord-Holland	0,0%	1,8%	4,0%	2,2%	2,2%
Zuid-Holland	19,8%	0,3%	5,1%	-0,4%	0,7%
Zeeland	4,2%	5,4%	11,8%	10,7%	14,7%
Noord-Brabant	2,0%	3,5%	5,6%	1,8%	2,7%
Limburg	0,8%	2,7%	5,8%	3,9%	4,4%

Tabel B2.2. Gemiddelde exploitatieruimte gemeenten per grootteklasse²⁴

	2020	2021	2022	2023	2024
<5.000	7,8%	2,7%	-1,2%	5,3%	7,4%
5.001-10.000	-2,6%	2,9%	6,7%	5,6%	3,4%
10.001-20.000	2,2%	1,8%	6,0%	4,2%	2,6%
20.001-50.000	3,9%	3,6%	6,2%	3,8%	3,7%
50.001-100.000	7,4%	3,0%	5,4%	2,2%	3,2%
100.001-150.000	8,5%	4,0%	4,8%	1,5%	1,6%
150.001-250.000	2,2%	3,2%	4,2%	1,5%	2,5%
>250.000	12,0%	0,2%	4,2%	-0,6%	0,1%

²³ Berekend op basis van jaarrekeninggegevens van het CBS (2020-2023) en onbewerkte Iv3-data, aangeleverd door gemeenten (2024)

²⁴ Berekend op basis van jaarrekeninggegevens van het CBS (2020-2023) en onbewerkte Iv3-data, aangeleverd door gemeenten (2024)

Integraal Overzicht Financiën Provincies 2025

Dit document beoogt overzicht te geven van de financiën van provincies aan de hand van een aantal aspecten. De minister van BZK wil hiermee, mede namens de medefondsbeheerder, de staatssecretaris van Fiscaliteit, Belastingdienst en Douane, de Kamers jaarlijks informeren over de provinciale financiën. Door onderzoek naar verschillende aspecten in dit overzicht te bundelen, wordt een integraal beeld gegeven. Dit integraal overzicht beslaat de jaarrekeningen 2020 tot en met 2024, en de begroting van 2025.

Allereerst wordt de financiële positie van provincies behandeld aan de hand van een set kengetallen op basis van de jaarrekeningresultaten van 2020 tot en met 2024.

Aansluitend behandelt dit document de verschillende inkomstenbronnen van provincies, met daarin oog voor de verschillende soorten uitkeringen die provincies vanuit het Rijk ontvangen. Verder worden ontwikkelingen op het gebied van netto lasten van provincies geduid.

Ten slotte geeft dit document overzicht van het oordeel van accountants over de provinciale jaarstukken over 2024 op het gebied van getrouwheid.

Financiële positie

Tabel 1. Kengetallen financiële positie¹²

	2020	2021	2022	2023*	2024**
Exploitatiesaldo (€ mln.)	85	96	3	312	1.093
Eigen vermogen (€ mln.)	16.877	16.974	16.964	17.276	18.369
Materiële en immateriële vaste activa (€ mln.)	5.248	5.716	5.933	6.162	6.478
Solvabiliteit (%)	79%	76%	75%	73%	70%
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor doorgeleende gelden (%)	-174%	-164%	-152%	-137%	-119%
Exploitatieruimte (%)	1%	2%	0%	4%	13%
Aantal provincies met 3 jaar op rij negatief resultaat	1 (8%)	3 (25%)	3 (25%)	2 (17%)	0 (0%)
Grondexploitatie (afgezet tegen totale baten)	2%	2%	2%	2%	2%
EMU-saldo (€ mln.)	-577	-348	-174	9	630
Stijging opcenten (%)	1,1%	0,7%	1,0%	1,8%	4,4%
Netto investeringsquote (%)	9,3%	7,8%	4,3%	3,3%	2%

Als groep hebben provincies al jaren een hoge solvabiliteit, grotendeels een gevolg van de verkoop van nutsbedrijven Essent en Nuon in 2009. De solvabiliteit van alle provincies samen neemt de laatste jaren licht af, van 79 procent in 2020 naar 70 procent in 2024. De provincies Zuid-Holland, Drenthe en Groningen hebben relatief gezien een lagere solvabiliteit³, van tussen de 40% en 50%. De overall lagere solvabiliteit is een gevolg van het feit dat provincies de laatste jaren meer leningen hebben aangetrokken. De solvabiliteit voor alle provincies is gezond.

De netto schuldquote, gecorrigeerd voor doorgeleende gelden, is hierdoor gestegen van -137 procent in 2020 naar -119 procent in 2024. De schuldquote is negatief omdat de som van wat provincies uitlenen en aan liquide middelen hebben hoger is dan wat ze inlenen. De daling van de solvabiliteit en de stijging van de netto schuldquote van alle provincies samen en ook van de individuele provincies geven weinig aanleiding tot zorg. De solvabiliteit is hoog en de schuldquote erg laag.

In 2024 boekten de provincies gezamenlijk een overschot van €1,1 mld. Dit is een forse stijging in vergelijking met voorgaande jaren. Van dit overschot is €414 mln. afkomstig van Gelderland en Noord-Brabant. Daarnaast ontving Zeeland in 2024 een hoge dividenduitkering, wat bijdroeg aan het exploitatieoverschot van €259 mln. Alle twaalf provincies hadden een overschot.

¹ Bronnen: Berekeningen BZK op basis van jaarrekening-, nationale rekening-, saldo- en schuldgegevens provincies van CBS. De kengetallen zijn definitief tot en met 2022. Die over 2023 zijn voorlopig (*); de kengetallen over 2024 zijn berekend op basis van onbewerkte Iv3-gegevens, aangeleverd door provincies (**). Het EMU-saldo is afkomstig uit de nationale rekeningen van het CBS en definitief tot en met 2022. De stijging opcenten is afkomstig van de Atlas van lokale lasten van COELO en definitief tot en met 2024.

² Zie bijlage 1 voor een toelichting op de kengetallen

³ Bijlage 2 bevat de solvabiliteit en exploitatiesaldo per provincie voor 2024

Inkomsten

Tabel 2. Inkomstenbronnen provincies (€ mln.)⁴

	Jaarrekening					Begroting
	2020	2021	2022	2023	2024*	2025**
Algemene uitkering	2.325	2.424	2.758	3.051	3.555	3.705
Decentralisatie-uitkeringen	278	118	76	80	400	274
Totaal provinciefonds	2.603	2.542	2.834	3.131	3.955	3.979
Specifieke uitkeringen en overige uitkeringen Rijksoverheid	336	466	552	488	686	522
Totaal inkomsten van Rijk	2.939	3.008	3.386	3.619	4.641	4.500
Opcenten motorrijtuigenbelasting	1.701	1.736	1.773	1.802	1.934	1.997
Grondwaterbelasting	16	18	16	18	18	18
Totaal belastingen	1.717	1.753	1.789	1.820	1.952	2.015
Leges milieubeheer	10	16	16	16	19	20
Overige leges	5	5	7	5	8	11
Totaal leges	15	21	24	22	27	30
Baten geldleningen en uitzettingen	270	184	181	350	379	266
Baten deelnemingen	185	177	231	299	464	136
Overige inkomsten	741	777	572	675	985	257
Totaal overige inkomsten	1.195	1.137	984	1.323	1.671	658
Totaal	5.866	5.919	6.183	6.784	8.291	7.204

De totale inkomsten van provincies bedroegen €8,3 mld. in 2024, dit is bijna €1,5 mld. hoger dan in 2023. Dit komt vooral door de stijging van het provinciefonds met zo'n € 800 mln. Naast een stijging van de algemene uitkering stegen ook de inkomsten uit decentralisatie-uitkeringen. Het aantal decentralisatie-uitkeringen steeg van 24 in 2023 naar 41 in 2024. Omvangrijke decentralisatie-uitkeringen waren onder meer voor openbaar vervoer (€245 mln.), indirecte uitvoeringskosten Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) (€49 mln.) en de spreidingswet (€12,7 mln.). Baten uit geldleningen en uitzettingen stegen met € 37 mln. Deelnemingen waren goed voor € 165 mln. meer aan inkomsten.

Provincies verantwoordden in 2024 voor € 686 mln. aan inkomsten uit specifieke uitkeringen. Vanuit het Rijk is in 2024 voor € 2,7 mld. aan specifieke uitkeringen aan provincies verstrekt (in totaal, dus inclusief gemeenten en gemeenschappelijke regelingen, verstrekte het Rijk €21,3 mld. aan specifieke uitkeringen aan decentrale overheden). Het verschil tussen de verstrekte € 2,7 mld. en de verantwoorde € 686 mln. komt door het verschil in boekhoudstelsel. Het Rijk hanteert een kasstelsel en neemt de last van een specifieke uitkering als het geld is overgemaakt. Provincies hanteren een stelsel van baten en lasten en nemen de baat van een specifieke uitkering als de prestatie is geleverd. Dit hoeft niet noodzakelijkerwijs in hetzelfde jaar te vallen als het jaar waarin wordt verstrekt.

⁴ Bronnen: jaarverslagen provinciefonds en septembercirculaire provinciefonds 2025 (algemene uitkering en decentralisatie-uitkeringen). Inkomsten uit specifieke uitkeringen zijn berekend op basis van onbewerkte Iv3-gegevens, aangeleverd door provincies. Voor 2024 zijn opcenten motorrijtuigenbelasting, grondwaterbelasting, leges milieubeheer, overige leges, baten leningen en uitzettingen, baten deelnemingen en overige inkomsten berekend op basis van onbewerkte Iv3-gegevens (*). Voor 2024 zijn deze posten afkomstig van begrotinggegevens van het CBS en nog voorlopig (**). Gegevens van vóór 2024 voor deze posten zijn afkomstig van het CBS.

Tabel 3. Aantallen en sommen verstrekte specifieke uitkeringen aan provincies per departement⁵

	2020		2021		2022		2023		2024	
	Aan- tal	Som (€ mln.)	Aan- tal	Som (€ mln.)	Aan- tal	Som (€ mln.)	Aan- tal	Som (€ mln.)	Aan- tal	Som (€ mln.)
AenM									0	0
BZK	9	105	15	161	10	59	8	135	7	86
EZ	3	33	6	55	9	66	8	83	9	118
FIN	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
IenW	21	289	29	364	21	218	23	227	22	217
JenV	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
KGG									5	318
LVVN	6	133	5	336	7	542	12	557	10	1.593
OCW	1	6	2	20	5	12	6	15	10	42
SZW	0	0	0	0	0	0	1	1	2	2
VRO									11	336
VWS	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0,5
Totaal	40	566	57	935	53	897	59	1.019	77	2.711

Naast de 185 specifieke uitkeringen waarvoor in 2024 middelen zijn uitgekeerd (77 aan provincies en daarnaast ook aan gemeenten en gemeenschappelijke regelingen, waarbij uitkeringen aan meerdere bestuurslagen tegelijk kan worden verstrekt), zijn er ook regelingen of beschikkingen waarover vanuit het Rijk in 2024 geen betalingen hebben plaatsgevonden, maar waarbij de verantwoording nog wel doorloopt in de tijd, de zogeheten administratieve specifieke uitkeringen. Voor 2024 gaat het om 134 van zulke specifieke uitkeringen. In het jaar 2024 zijn er dus in totaal 319 specifieke uitkeringen, waarover door gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen verantwoording moet worden afgelegd.

⁵ Bron: Kamerstukken 2024/2025, 36 600 B, nr. 46 (Kamerbrief Onderhoudsrapport Specifieke Uitkeringen 2024)

Uitgaven

Tabel 4. Bruto lasten per hoofdtaakveld (€ mln.)⁶

	Jaarrekening				Begroting	
	2020	2021	2022	2023	2024*	2025**
Algemene dekkingsmiddelen	47	53	36	28	36	188
Bestuur	198	200	211	231	255	258
Overhead	641	655	721	775	1.140	901
Verkeer en vervoer	2.294	2.207	2.327	2.312	2.560	2.885
Water	151	134	149	193	153	248
Milieu	389	429	478	497	574	641
Natuur	733	855	957	1.071	1.066	1.126
Regionale economie	704	624	613	675	627	601
Cultuur en maatschappij	422	406	421	416	468	476
Ruimte	203	259	273	274	318	329
Totale bruto lasten	5.781	5.823	6.186	6.472	7.198	7.653

Tabel 5. Netto lasten per hoofdtaakveld (€ mln.)⁷

	Jaarrekening				Begroting	
	2020	2021	2022	2023	2024*	2025**
Bestuur	172	181	186	207	227	249
Overhead	606	619	688	727	775	879
Verkeer en vervoer	1.783	1.715	1.958	2.005	2.236	2.628
Water	100	92	96	129	89	155
Milieu	342	351	391	385	407	453
Natuur	627	707	757	768	768	943
Regionale economie	574	444	426	478	441	490
Cultuur en maatschappij	402	383	395	388	437	454
Ruimte	143	192	185	182	209	275
Totale netto lasten	4.749	4.684	5.082	5.270	5.588	6.526

De bruto lasten stegen met € 726 mln. Dat lasten niet zo hard stegen als de baten, verklaart het genoemde overschot van € 1,1 mld. De netto lasten van provincies stegen in 2024 met € 318 mln. of 6 procent, in lijn met de afgelopen jaren. In 2023 stegen de netto lasten met 3,7 procent en in 2022 stegen ze met 8,5 procent. Bij de netto lasten per hoofdtaakveld zijn de lasten gesaldeerd met de baten die op dit taakveld worden geboekt.

Verkeer en vervoer is het hoofdtaakveld met de hoogste netto lasten (lastenstijging € 231 mln. of 12 procent), gevolgd door respectievelijk Overhead (lastenstijging €48 mln. of 7 procent) en Natuur (gelijk gebleven). De hoofdtaakvelden Cultuur en maatschappij en ruimte stijgen relatief

⁶ Bronnen: Jaarrekeninggegevens provincies CBS (2019-2022), Berekeningen BZK op basis van onbewerkte Iv3-gegevens, aangeleverd door provincies (2023, *), begrotinggegevens CBS (2024). Begrotinggegevens zijn voorlopig (**).

⁷ Het totaal van de nettolasten sluit niet aan op de totale inkomsten omdat veel inkomsten op deze taakvelden worden geboekt en dus in de netto lasten zitten.

het meeste, 13 procent en 15 procent. De nettolasten op het hoofdtaakveld water laten een forse daling zien in 2024 van € 40 mln. of 31 procent.

Verantwoording

Hier wordt het oordeel van de accountants over de jaarrekeningen van provincies over 2024 behandeld. Accountants toetsen of de opgenomen bedragen juist en volledig zijn (getrouwheid).

Met ingang van verslagjaar 2023 leggen provincies zelf verantwoording af over de rechtmatigheid in de rechtmatigheidsverantwoording, die onderdeel is van de jaarrekening. In hun oordeel over de getrouwheid nemen accountants dan ook mee of de informatie in de rechtmatigheidsverantwoording juist en volledig is.

Tabel 6. Oordeel accountant over jaarstukken 2024 per provincie

Provincie	Oordeel getrouwheid	Accountant
Groningen	Goedkeurend	EY
Friesland	Goedkeurend	BDO
Drenthe	Goedkeurend	BDO
Overijssel	Verklaring met beperking	BDO
Gelderland	Goedkeurend	Deloitte
Utrecht	Goedkeurend	PWC
Noord-Holland	Goedkeurend	Publiek Belang Accountants
Zuid-Holland	Goedkeurend	Deloitte
Zeeland	Goedkeurend	EY
Noord-Brabant	Goedkeurend	BDO
Limburg	Goedkeurend	BDO
Flevoland	Goedkeurend	EY

Elf van de twaalf provincies kregen een goedkeurende verklaring op getrouwheid van de accountant over de jaarstukken van 2024. Alleen Overijssel kreeg een verklaring met beperking. In totaal vijf accountantsorganisaties controleren de twaalf provincies. BDO heeft het grootste marktaandeel met vijf provincies, gevolgd door EY met drie provincies.

Bijlage 1. Toelichting kengetallen

1. Het **exploitatiesaldo** geeft het saldo weer van alle provincies getotaliseerd, voor bestemming, op rekeningbasis en volgens het baten-lasten stelsel.
2. Het **eigen vermogen** geeft het totaal weer van de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het rekeningsaldo.
3. Het totaal van de **immateriële en materiële vaste activa** geeft weer hoeveel provincies aan niet-financiële vaste activa hebben en is een graadmeter voor investeringen.
4. De **solvabiliteit** geeft het eigen vermogen weer als aandeel van het balanstotaal. Hoe hoger de solvabiliteit, hoe sterker de eigen vermogenspositie van de provincies.
5. De **netto schuldquote** geeft de verhouding weer tussen de schuld en de totale baten. Een hoger percentage betekent meer schuld ten opzichte van de baten. Het BBV maakt onderscheid tussen de ongecorrigeerde en de gecorrigeerde netto schuldquote, waarbij gecorrigeerd wordt voor verstrekte leningen. Deze gecorrigeerde netto schuldquote is opgenomen.
6. De **exploitatie ruimte** wordt berekend door het saldo van de baten en lasten (exclusief mutaties over reserves) te delen door het totaal aan baten. Een hogere exploitatie ruimte betekent een groter overschot.
7. Bij het **aantal provincies dat drie jaar op rij een negatief resultaat heeft**, wordt gekeken naar het exploitatiesaldo.
8. Voor de berekening van de **grondexploitatie** worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie (onder de voorraden) bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten. Een hoger percentage betekent doorgaans dat van de grondexploitatie een hoger risico uitgaat.
9. Het **EMU-saldo** is het saldo van de inkomsten en uitgaven weer op transactiebasis.
10. De **stijging opcenten** is de gemiddelde stijging van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting (MRB). De opcenten worden uitgedrukt in een percentage van de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting, zoals die gold per 1 april 1995. De belastinginkomsten van provincies stijgen dus niet automatisch als het Rijk de MRB verhoogt.
11. De **netto investeringen** zijn de totale investeringen in vaste activa min de afschrijvingen op vaste activa volgens de nationale rekeningen, gedeeld door de totale inkomsten.

Bijlage 2. Geselecteerde gegevens per provincie

Tabel B1. Solvabiliteit per provincie (%)

	2020	2021	2022	2023	2024
Groningen	57	50	49	43	42
Friesland	88	79	76	73	68
Drenthe	77	70	68	61	47
Overijssel	84	82	82	82	76
Flevoland	77	76	77	77	75
Gelderland	96	93	89	86	84
Utrecht	62	61	63	61	52
Noord-Holland	76	73	69	62	60
Zuid-Holland	46	43	44	44	43
Zeeland	44	50	62	64	72
Noord-Brabant	83	83	83	84	82
Limburg	81	80	75	75	74

Tabel B2. Exploitatiesaldo per provincie (€ mln.)

	2020	2021	2022	2023	2024
Groningen	-26	-4	0	23	28
Friesland	8	-35	-116	-34	30
Drenthe	29	6	-19	1	26
Overijssel	-73	-10	-8	58	96
Flevoland	14	17	33	21	45
Gelderland	-5	-61	-61	27	272
Utrecht	-12	18	17	-46	43
Noord-Holland	-29	-14	-55	-25	77
Zuid-Holland	14	13	41	53	46
Zeeland	19	14	59	59	259
Noord-Brabant	139	148	101	158	225
Limburg	7	5	-2	17	29

TER BESLUITVORMING

Nota actief openbaar
Ja

Onze referentie
2025-0000645514

Datum
11 november 2025

Opgesteld door

Samengewerkt met
-

Bijlage(n)
3

Aan
Van

Minister BZK
BFR/RTM

nota

Kamerbrief Integrale Overzichten Financiën gemeenten
en provincies 2025

Aanleiding

Hierbij ontvangt u de Kamerbrief met het Integraal Overzicht Financiën Gemeenten en het Integraal Overzicht Financiën Provincies voor zowel de Eerste als de Tweede Kamer. Deze geven een beeld van de financiële positie, inkomsten en uitgaven van decentrale overheden, alsmede het oordeel van de accountant over de jaarrekening over 2023.

Deze jaarlijkse overzichten komen voort uit een toezegging die is gedaan tijdens het Eerste Kamerdebat op 11 mei 2021 over de verhouding tussen centrale en decentrale overheden.¹ In 2022 is het overzicht voor gemeenten voor het eerst verzonden; daarbij is ook toegezegd dat deze jaarlijks wordt toegezonden.² Sinds 2023 wordt ook een overzicht voor provincies verzonden.

Geadviseerd besluit

- U wordt geadviseerd om de brief, die mede namens de Staatssecretaris Fiscaliteit, Belastingdienst en Douane is, aan de Tweede Kamer te ondertekenen en deze brief tevens ter kennisname aan de EK te sturen.
- De brieven zijn ambtelijk afgestemd met FIN en worden parallel aan de Staatssecretaris Fiscaliteit, Belastingdienst en Douane als medefondsbeheerder voorgelegd.

Kern

- Met de integrale overzichten bieden we de Kamers in één document informatie die daarvoor op verschillende momenten tijdens het jaar werden gedeeld (ad hoc brieven, antwoorden op Kamervragen, Kamerbrief verantwoording, Onderhoudsrapport Specifieke Uitkeringen³). Dit biedt overzicht en kan hiermee ook een agenderende werking hebben. De begeleidende Kamerbrief behandelt de belangrijkste punten.
- Gemeenten boekten in 2024 een positief exploitatieresultaat van zo'n € 2 mld. Dit is het vijfde jaar op rij dat ze een overschot boeken, mede als gevolg van achterblijvende uitvoeringskracht in relatie tot het takenpakket. Door de positieve resultaten, en door stijgende

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2021-2022, 35 925 B, nr. 20

² Tweede Kamer, vergaderjaar 2022-2023, 36 200 B, nr. 10

³ Nu moet het Onderhoudsrapport Specifieke Uitkeringen volgens de Fvw nog vóór 1 juni naar de Kamer worden gestuurd. Dit gebeurt nu ook, in het Integraal Overzicht staat e.e.a. wel uitgebreider. De plicht wordt met de herziening uit de wet gehaald.

investeringen, blijft de gezamenlijke solvabiliteit rond de 39 procent, hoger dan enkele jaren geleden. Op basis van de jaarrekeningdata is de financiële positie van gemeenten als groep gezond te noemen.

- Provincies boekten een overschot van € 1,1 mld. Hun gezamenlijke solvabiliteit daalde naar 70 procent, als gevolg van het aantrekken van leningen voor investeringen. Ook de financiële positie van provincies op basis van jaarrekeningdata gezond te noemen.
- De Kamerbrief gaat nader in op de signalen over de achterblijvende uitvoeringskracht bij gemeenten en behandelt de belangrijkste punten uit de integrale overzichten op het gebied van de financiële positie, inkomsten, uitgaven en verantwoording.
- Ook bevat de Kamerbrief een analyse van de gemiddelde raming van gemeenten van het kengetal solvabiliteit. Het Integraal Overzicht Financiën Gemeenten laat ook nog de gemiddelde raming zien van het kengetal netto schuldquote. Deze analyse komt voort uit de toezegging van afgelopen jaar, om te bezien hoe het integraal overzicht verrijkt kan worden met inzicht over de toekomstige financiële positie van medeoverheden.⁴ De analyse laat zien dat gemeenten de laatste jaren een scherpere daling van de solvabiliteit raamden, maar dat geraamde dalingen de laatste jaren niet zijn gerealiseerd. De gemiddelde solvabiliteit is de laatste jaren gestegen.
- Tot slot licht de Kamerbrief de recente besluitvorming ten aanzien van de financiën van medeoverheden toe.

Onze referentie

2025-0000645514

Datum

11 november 2025

Toelichting

Politieke context

Conceptversies van de Kamerbrief en de Integrale Overzichten zijn gedeeld met VNG en IPO.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Brief TK Integraal Overzicht Financiën Gemeenten en Provincies 2025	
2	Brief EK Integraal Overzicht Financiën Gemeenten en Provincies 2025	
3	Integraal Overzicht Financiën Gemeenten 2025	
4	Integraal Overzicht Financiën Provincies 2025	

⁴ Kamerstukken vergaderjaar 2024-2025, 36 600 VII, nr. 25